

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

EĞİTİMLİ ÇOCUK BAKICILARIN TEŞVİKİ YOLUYLA KAYITLI KADIN İSTİHDAMININ DESTEKLENMESİ PROJESİ II

(EDU-CARE II)

AVUSTURYA ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORU

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAM OTORİTESİ

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

GENEL BİLGİLER

Konu : EDU-CARE II Projesi Avusturya Çalışma Ziyareti
Çalışma Ziyareti Tarihi ve Yeri : 05-10.05.2025, Viyana

ÇALIŞMA ZİYARETİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Ziyaret Yapılan Kurumlar: 1) Başbakanlık Aile ve Gençlik Departmanı
2) Avusturya Sosyal Sigorta Kurumu
3) Caritas Derneği
4) Viyana Belediyesi Çocuk ve Gençlik Hizmetleri
5) Türkiye Viyana Büyükelçiliği
6) Childminder Ev Ziyareti

Çalışma Ziyaretini Gerçekleştiren Kurum: Sosyal Güvenlik Kurumu

Çalışma Ziyaretinin Niteliđi ve Amacı: Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa finanse edilen “Eğitilmiş Bakıcıların Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi II (EDU-CARE II)” projesinin akademik bileşeni kapsamında Avusturya’ya 4 gün süreli bir çalışma ziyareti yapılmıştır. Ziyaretin temel amacı, kayıtlı kadın istihdamını artırmak ve çalışan kadınların iş-yaşam dengesi kurmalarına yardımcı olmak amacıyla Avusturya’da uygulanan childminder sistemini alternatif bir çocuk bakım modeli olarak tüm yönleriyle incelemektir.

Çalışma Ziyareti Programı: Ektedir.

ÇALIŞMA ZİYARETİ SİRASINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Avusturya'nın Viyana, St. Pölten ve Kematen şehirlerinde 6-9 Mayıs 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilen çalışma ziyareti kapsamında ilgili bakanlık, belediye, dernek vb. ile toplantılar yapılmış, çocuk bakımı alanında alternatif bir bakım modeli olan ve ülkede uygulanan childminder¹ sistemi ile ilgili detaylı bilgiler edinilmiştir.

Birinci Gün-Sabah: Başbakanlık

Çalışma ziyaretinin ilk gününde, Avusturya Başbakanlık Aile ve Gençlik Departmanı ziyaret edilmiştir. Başbakanlıkta, Türkiye Sosyal Güvenlik Kurumu heyeti, ilgili kurumun altı temsilcisi tarafından karşılanmıştır. Tanışma ve açılış konuşmalarından sonra Kurumumuzu, ülkemizdeki sosyal güvenlik sistemini ve projeyi kısaca tanıtan bir konuşma yapılmıştır. Ardından Başbakanlık temsilcileri; Aile ve Gençlik Politikaları Daire Başkanı Andreas Schneider, Gençlik Servisi Daire Başkanı Martina Stafe-Haracek, Aile Politikaları Daire Başkan Vekili Carmen Ruf, Çocuk Hakları Daire Başkanı Andreas Kresbach, Çocuk Bakım Ödenekleri Dairesi Uzmanları Ines Schleifer ve Günther Nitzlnader Avusturya çocuk bakım sistemi, sosyal yardımlar, hukuki yapı ve childminder sistemi hakkında detaylı sunumlar yapmışlardır.

Avusturya, eyaletlerden oluşan bir federal hükümettir. Kanunlar, uygulamalar ve yetkiler çocuk eğitimi ve bakımı konularında eyaletler arasında değişiklik göstermektedir. Fakat, bazı temel standartlar her eyalette korunmak zorundadır. Örneğin yaş gruplarına göre eğitim içeriğinin hazırlanması, yaş gruplarına göre sınıfların oluşturulması ve sınıf mevcudunun belli sayıda tutulması gibi kriterler her eyalette dikkate alınmaktadır. Avusturya'da 1,3 milyon civarında çocuklu aile bulunmaktadır. Avusturya, Avrupa standartlarında aile hizmetleri açısından oldukça destekleyici bir politikaya sahiptir. Özellikle, para yardımı, vergi desteği ve eşya yardımı konularında en önde gelen ülkelerdendir. Ülkede, 60 senedir aile ve çocuklar için

¹ Childminder sistemi: Mesleği çocuk bakıcılığı olan bir kişinin, resmi makamlar tarafından onaylanmış olarak denetime açık bir şekilde kendi evinde birden fazla çocuğa bakım hizmeti sağlamasıdır. Türkçe karşılığı henüz bulunmamakta olup "aile kreşi, ev kreşi, komşu anne, mahalle teyzesi, nitelikli çocuk bakıcısı vb." tanımlamalar kullanılmaktadır.

ayrılmış olan aile destek fonu bulunmaktadır. Yıllık toplam 9 milyar avroluk bir bütçe ile aile bakım desteği, çocuk parası, kitap yardımı gibi mali destekler sunulmaktadır.

Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar (0-6 yaş), 3 yaş altı anaokulu grupları, 3 yaş üstü okula hazırlık grupları ve karışık yaştaki çocuklardan oluşan üç gruba ayrılmaktadır. Grupların yanı sıra childminderlar (Tageseltern) da çocuk bakımına destek olmaktadır. Federal hükümet, ebeveynler tarafından özellikle 3 yaş altı çocukların bakımına ihtiyaç duyulduğu için, kurumlardan çalışma saatlerini daha uzun tutulmasına yönelik çalışma yapmaktadır. Ayrıca eğitim kalitesinin artırılması ve childminder sistemi (Tageseltern) gibi alternatif eğitim şekillerinin geliştirilmesine de önem verilmektedir.

Çocuk bakımı alanında kullanılması adına, alt düzeyde eyaletler ve valiliklerde 3,4 milyar civarında bir bütçe ayrılmaktadır. 2008 yılından beri federal hükümet, maddi olarak çocukların temel eğitimine, anaokulundaki eğitime ve erken dönemdeki dil eğitimine daha fazla destek vermektedir. Yıllar geçtikçe, federal hükümetin erken dönem eğitime verdiği maddi destek artmaktadır. 2022-2027 yılları arasında hükümetin eyaletlere ödeyeceği maddi destek miktarı 1 milyar avro olarak hesaplanmıştır.

Avusturya'nın en fazla önem verdiği konu, okul öncesi dil eğitiminin desteklenmesidir. Okula başlamadan Almanca dilini iyi öğrenmiş bireyler yetiştirmeye oldukça önem verilmektedir. 2024 yılından itibaren Gelecek Fonu adı altında 1 milyon avro hizmete sunulmuştur. Gelecekteki temel eğitim ve çevre koruma konularına yıllık 500 milyon avro ayrılmıştır.

Childminderlar için devlet tarafından yapılan maddi teşvikler, eyaletlere aktarılmakta oradan da childminderlara veya aracı kurumlara iletilmektedir. Devletin eğitim ile ilgili teşvikleri doğrudan aileye verilmemektedir. Doğrudan aileye verilen çocuk yardımları ve vergi avantajları bulunmaktadır. Diğer eğitim yardımları doğrudan eyaletlere yapılmakta ve oradan ilgili kurumlara aktarılmaktadır. 3 yaş altı çocukların eğitim alabilmesi için ebeveynlere kolaylık sağlamak amacıyla, kreşlere ve anaokullarına (krippe/kindergarten) çalışma saatlerinin uzun tutulması için maddi destek sağlanmaktadır. Ek olarak, ailelere doğumdan sonra 2 yıl boyunca anne doğum yardımı verilmektedir. Kurumlara maddi desteğin esas amacı, iki ebeveynin de tam zamanlı çalışmalarını sağlayabilmektir. Bu destek sayesinde, kurumların haftada 5 gün, en az 45 saat, senede 47 hafta ve yeme-içme desteğiyle birlikte hizmet vermesi öngörülmektedir. Bu sistemde, çocuğun okula devam zorunluluğu olmayacaktır. Tam zamanlı

çalışan ailelere, çocuk bakım kurumlarından esnek çalışma saatleriyle faydalanabilecekleri bir hizmet sunulması amaçlanmaktadır.

Kurumların veya childminderların çalışma saatleri esas alınarak çocukların kayıt sayıları istatistiksel olarak sunulmuştur. Veriler, eyaletten eyalete oldukça değişiklik göstermektedir. 3 yaş altı çocukların eğitime katılım oranı %35'tir. Bir diğer veri ailelerin hizmetten faydalandığı 3 yaş altı çocuklarda %63 iken, 3 yaş üstü çocuklarda %57'dir. Federal hükümetin sağladığı maddi hizmet yürürlüğe girdiğinden beri, eğitime katılım oranı 3-6 yaş arası çocuklarda %20'den %57.8'e yükselmiştir. Ebeveynler, önceden anaokulundan yarım gün faydalanırken, şimdi tam gün faydalanabildikleri için anaokullarını daha çok tercih etmişlerdir ve anaokuluna giden çocuk sayısında artış görülmüştür. Avusturya'da neredeyse tüm çocuklar anaokuluna gitmektedir. Ama kreşe gidenlerin sayısı sadece üçte bir oranındadır. 2010'dan bu yana 5 yaşındaki çocukların haftada en az 20 saat anaokuluna devam etme zorunluluğu bulunmaktadır. Anaokuluna devam zorunluluğunun amacı, çocuğun okula başlamasını kolaylaştırmak ve okula devam etme alışkanlığı kazandırabilmektir. Öte yandan, Avusturya'da okula başlama yaşı 6'dır.

Anaokulları 5 yaş için ücretsizdir. Çocuğun 5 yaştan önce anaokuluna gitmesi ise eyalete göre ücretli ve ücretsiz olarak değişiklik göstermektedir. Ebeveynler eyaletten eyalete okullara katkı payı ödeyebilmektedir. Devletin okul öncesine yönelik genel hedefi erken yaşta dil desteği vermek ve ailelerin iş-yaşam dengelerini sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bunun yanında, ailelere çocuk bakımı açısından farklı alternatifler ve esnek modellerin sunulması amaçlanmıştır.

Okul öncesi temel eğitimde alternatif bakım modelleri sunmak, ailenin iş-yaşam dengesini sağlamasına destek verirken, aynı zamanda ebeveynlere çocuklarının eğitiminde kendilerine uygun seçim yapma özgürlüğünü de sunmaktadır. Tam zamanlı çalışan ebeveynlere destek vermek adına yapılan çalışmalarda, son yıllarda 3-6 yaş arasındaki çocukların eğitiminde başarılı bir ilerleme kaydedilmiştir. Aileye destek olan şirketler, dernekler, anaokulları ve kreşler maddi olarak desteklenerek, tatillerde de çocuk bakım hizmeti sunulması sağlanmıştır. İşverenlere, Avusturya hükümeti vergi konusunda kolaylık sağlamaktadır. Örneğin, 2000 Euro'ya kadar vergisiz bir şekilde sosyal sigorta hizmeti sunulabilmektedir. Sadece federal hükümetin değil, valiliklerin, belediyelerin, ebeveynlerin çalıştığı işyerlerinin de aileyi çocuk bakımı konusunda aileye destek vermesi beklenmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

2006 yılında aile yaşantısına katkı sağlaması amacıyla Aile Yönetim Limited Şirketi (Familie & Beruf Management GmbH) kurulmuştur. Aile danışmanlığı veren bu tür kurumlar tamamen Avusturya hükümetine hizmet vermektedir ve aralarında sözleşme bulunmaktadır. 3 yıllık bir sertifikasyon sürecinden geçtikten sonra ailelere destek sağlamaya başlayabilmektedir. Ayrıca, 2015 yılında aile yaşantısını desteklemek ve ailelerin kurumlarla iletişimini sağlamak amacıyla internet üzerinden bir sosyal platform oluşturulmuştur. Bu şirket, ailelerin tatillerdeki bakım hizmetini desteklemektedir. Belediyelere ve kurumlara sertifika sağlamak amacıyla aracılık eden bir şirkettir. Böylelikle belediyeler maddi destek sağlamaktadır. İşverenlere verilen teşvikler, sadece kreş ve anaokulu açmak için değil, başka çalışma alanları için de bu teşvikler kullanılabilir. İşverenler, çalışanlarına herhangi bir maddi destek verdiği zaman hep vergiye tabidir. Gelir vergisine ve sosyal sigorta vergisi de tabidir. Ama şirketlerin ebeveynlere verdiği çocuk bakımı teşviklerinden vergi kesilmemektedir. Anne babalar aldıkları çocuk bakım teşviklerini sadece anaokulu ve kreşe değil, başka kurumlar için veya seçenekler için de kullanabilmektedir.

Childminder için maddi desteği federal hükümet sağlamaktadır. Childminder sisteminin organize edilmesi, eğitimleri ve izin alma süreçleri her eyalette farklı şekilde düzenlenmektedir. Childminder olabilmek için, 220 saat teori ve 80 saat uygulama olmak üzere 300 saatlik eğitim içeren bir sertifika verilmektedir. Avusturya'da toplamda childminder sertifikası veren 10 organizasyon bulunmaktadır. Childminder olma şartlarında genel olarak kişinin yaşadığı ortamın uygunluğuna, siciline, sağlık durumuna ve eğitime bakılmaktadır. Childminderlar, ya bağımsız çalışıp belediyeler tarafından denetlenmekte ya da Caritas gibi devlet tarafından yetki verilmiş sivil toplum kuruluşları tarafından istihdam edilmekte ve denetlenmektedir.

Çocuk bakım parası, ailelerin çocuklarına bakım ile ilgili seçenek sunmayı amaçlamaktadır. Üçüncü bir kişiye çocuklarını bırakmak zorunda oldukları anlamına gelmez. Çocuk bakım konusundaki karar, her zaman anne babanın isteğine bırakılmaktadır. Çocuk bakım parası bir çocuğun doğumundan itibaren aileye verilmektedir. Anne babalar bir çocuk için destek alabilmektedir. Yeni bir çocuk doğduğunda, büyük çocuk için ödenen maddi destek biter ve küçük çocuk için ödenmeye devam eder. Yani sadece ailedeki en küçük çocuk için çocuk bakım desteği verilmektedir. Aileler çocuk bakım parası için dilekçe ile başvuruda bulunmak zorundadır. Hak sahibi oldukları (evlat edinilen gibi) çocuk için de bakım parası verilmektedir. Çocuk bakım parası ödenirken ailelere 2 seçenek sunulmaktadır. Sabit miktar

desteği ya da aile gelirine göre maddi miktar desteği tercih edilmektedir. Aile sabit ödemeyi (gelire bağlı olmayan maddi destek) kabul ederse, daha önce çalışıp çalışmamaları önemli olmaksızın ödeme alabilirler. Eğer tek ebeveyn maddi destekten faydalanmak isterse, bebeğin doğumundan itibaren 365 ile 851 gün arası bu hizmetten faydalanabilmektedir. Ebeveynlerin ikisi de bakım parası almak isterlerse, bebeğin doğumundan itibaren 456 ile 1063 gün arası ödeme alınabilmektedir. Aileye, günlük 17,65 avro ile 41,14 avro arası ödeme yapılmaktadır. Eğer aile 456 gün boyunca ödeme almak isterse aileye günlük 41.14 avro ödeme yapılmaktadır. Aile 1360 gün boyunca ödeme almayı seçtiğinde ise günlük 17.65 Euro ödeme yapılmaktadır. Bakım parası, tek ebeveyn için ödenmektedir. Aynı anda sadece 1 ay bu ödemeden iki ebeveyn de faydalanabilir. 1 aylık süre devretme ayı diye adlandırılır ve çocuğun bakımını üstlenen ebeveyne alışması için tanınan bir süredir. Ebeveynler kısa süreli faydalanmak isterse günlük destek miktarı artmaktadır. Bakım gün sayısı uzadıkça, günlük destek miktarı azaltılarak sürece yayılmaktadır.

Gelire dayalı destek ödemesi ise, genelde geliri yüksek olan aileler tarafından seçilmektedir. Kısa süreli bakım parası alırlar ve gelirlerine bağlı olarak destek miktarı değişiklik gösterir. Bu sistemden faydalanma kriteri, doğumdan en az 182 gün önce ebeveynin hem sağlık sigortası hem de emeklilik sigortasının var olması gerekmektedir. Bu hizmetten 1 ebeveyn 365 gün faydalanabilir. İki ebeveyn de faydalanmak istiyorsa 426 gün faydalanabilirler. Fakat her aile bakım parasını 61 gün mutlaka almak zorundadır. Bu hizmetten faydalanan ebeveynin son gelirinin %80'i hesaplanarak ödeme yapılır. Günde en az 41,14 avro ve en fazla 80,12 avro olacak şekilde destek miktarı belirlenmektedir. Vergiye tabii tutulan gelir baz alınmaktadır. Çalışan anne babanın istihdamdan kopmasına engel olmak ve hızlı bir şekilde işe dönülmesini sağlamak amacıyla, destekten faydalanılan gün sayısı kısa tutulmuştur. Ek olarak, doğum iznine çıkan anne, çocuk bakım parası haricinde, haftalık doğum parası da almaktadır.

Aile zaman bonusu, doğumdan sonra ailesi ile kalmak isteyen, çalışan babalar için geçerli olan, günlük 45,18 avro bedelinde bir maddi destektir. Baba, aile zamanını 28-31 gün arasında kullanabilir. Ailesine 31 gün boyunca yardım ettiği takdirde babaya 1.700 avro destek sağlanmaktadır. Bu destekten faydalanabilmesi için, doğumdan 121 gün içinde kaç gün ailesi ile kalacağını belirten bir dilekçe ibraz etmesi gerekmektedir. Çocuk bakım yardımı için sunulan her seçenekte, ebeveynlere devlet tarafından toplamda 18.750 avro ödeme

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

yapılmaktadır. Anne babalara, çocuk yardımını alacakları gün sayısına karar verme konusunda esneklik sunulmaktadır. Toplam ödenen para, ailenin belirlediği süreye yayılarak ödenmektedir. Örneğin bir anne çocuğu 1 yaşına gelene kadar bakım yardımını almak isteyebilir. Toplam ödenecek tutar 12 aya yayılır. 2 sene çocuk bakan bir anne için ise aynı destek miktar 24 aya bölünerek ödenecektir. Aile Eşitlik Fonu'na (Family Equalization Fund), evlilik konuları için ailelere verilmesi amacıyla devlet tarafından 5 milyon avro aktarılmıştır. Devlet tarafından verilen sosyal yardımlarda prim katkısı (non-contributory) bulunmamaktadır.

Avusturya aile hukukunda, ebeveynler boşanma sürecine girdiklerinde aile danışmanlığı ve eğitim danışmanlığı olarak iki farklı hizmeti alma durumları söz konusu olabilmektedir. Aile hukukunda, anlaşmalı ve çekişmeli boşanmalarda ailenin durumu detaylıca incelenir. Danışmanlık hizmetlerinin hangisinin alınması gerektiğine çocuğun refahı ön plana alınarak mahkeme tarafından karar verilmektedir.

Ebeveyn danışmanlık hizmeti, anlaşmalı boşanan her ebeveyn için zorunlu alınması gereken bir hizmettir. Mahkemenin uygun gördüğü özel durumlarda, çekişmeli boşanmalarda da ebeveyn danışmanlığı önerilebilir. Ebeveyn danışmanlığında, çocuğun psikolojik durumu, boşanma sonrasında nelerle karşılaşılabilceği, çocuğun ziyaret saatleri, çocuğun ihtiyaçları gibi konular bir uzman tarafından detaylı şekilde ele alınmaktadır. Esas amaç, anne-babanın ayrılık sürecinin çocuklar tarafından en az hasarla atlatılmasını ve uyumluluk içinde bir anlaşmalı boşanma süreci geçirilmesini sağlamaktır.

Eğitim danışmanlık hizmeti, boşanma sürecinde mahkeme ihtiyaç görüldüğü takdirde ebeveynlerin alması gereken bir danışmanlık hizmetidir. Anlaşmalı veya çekişmeli boşanmalarda, tarafların anlaşamadığı ve çözülemeyen konular olduğunda mahkeme aileyi eğitim danışmanlık hizmetine tabi tutmaktadır. Genellikle çocuğun hayat düzeni, ebeveynlerin çocuğu görüş günleri, velayet gibi konular ele alınmaktadır. Çoğunlukla anne babanın birlikte aldığı bir hizmettir, fakat nadiren ebeveynlerden sadece birisi bu danışmanlığı almak durumunda kalabilir. Ayrıca, gerekli görülürse, çocuğun da danışmanlık sürecine dahil edildiği durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu hizmetin amacı, yasal olarak çocuğun haklarını korumak ve refahını sağlamaktır.

Aile Mahkemesi, ebeveynlerin 3 ile 10 saat arası eğitim danışmanlığı almasını uygun görmektedir. Danışmanlık hizmetinden kaç saat faydalanılacağına, mahkeme ailenin durumuna göre karar vermektedir. Danışmanların bulunduğu resmi bir listeden ebeveynlerin

danışmanlarını seçme hakları bulunmaktadır. Eğitim danışmanlığının saatlik ücretleri 70 ile 100 Euro civarında değişmektedir. Ailenin maddi durumu göz önüne alınarak ücretlerde düşüşler de yapılabilmektedir. Ayrıca, danışmanlık hizmeti sadece aile arasında verilen tarafsız ve gizli tutulan bir hizmettir.

Listede bulunan danışmanların, Adalet Bakanlığı'yla birlikte geliştirilmiş olan bazı standartlara uymaları gerekmektedir. Bu kriterler psikoloji, pedagoji, psikoterapi eğitim, sosyal hizmet alanlarında eğitiminin olması ve ayrıca süpervizyon eğitimlerinden geçmiş olması beklenmektedir. Danışmanlık yapan kişilerin, ebeveyn danışmanlığı için uzmanlık alanında en az 3 yıl deneyim kazanmış olması ve eğitim danışmanlığı için en az 5 yıl deneyim kazanmış olması tercih edilmektedir. Listeye girmek isteyen danışmanlar, sertifika belgelerini internet sitesine yükleyerek başvuru yapabilmektedir. Bir komisyon tarafından bu belgeler kontrol edilerek, uygun bulunan kişiler listeye dahil edilmektedir. Güncel danışmanlık listesinde 2.000 danışman bulunmaktadır.

Birinci Gün-Öğleden Sonra: Avusturya Sosyal Sigorta Kurumu

Çalışma ziyaretinin öğleden sonraki kısmında, Avusturya Sosyal Sigorta Kurumu ile görüşme yapılmıştır. Sosyal Sigorta Kurumunda Genel Müdür Yardımcısı Alexander Burz, Uluslararası İlişkiler Daire Başkanı Herta Baumann ile Strateji ve Mevzuat Uzmanı Alexandera Brunneh tarafından sunumlar gerçekleştirilmiştir.

Childminder sistemi birçok farklı türde işlenmektedir ve Sosyal Sigorta yükümlülüğü bulunmaktadır. 5 sene önce Sosyal Güvenlik Sistemi'nin yapısında bir reforma gidilmiştir. En yukarıda çatı kurum olarak Sosyal Sigorta Kurumu bulunmaktadır. Bu çatının altında 5 ayrı alanda sosyal sigorta hizmeti sunan farklı kurumlar vardır: sağlık sigortası, emeklilik sigortası, kaza sigortası, serbest meslekte bulunanların sosyal sigortası ve kamu görevlilerinin sosyal sigortaları.

Sosyal sigorta sistemi, kendi kendini yürütebilen bir yapıdır. Avusturya Anayasası, kurumların idari olarak bağımsız olmalarını belirtmektedir. Kurumlar idari olarak bağlı olmasa da devlet denetimine tabidirler. Gelirlerin büyük bir kısmı sosyal sigorta katkılarından gelmektedir. Her türlü istihdamda prim ödenmesi gerekmektedir. Hem işveren hem de işçi prim ödemektedir. Diğer gelir kaynağı, Federal hükümetin verdiği destektir. Gelirlerin yetersiz kalması durumunda, devlet bütçe aktarımı yapmaktadır. Giderler sağlık sigortası, kaza sigortası

ve emeklilik sigortasından sağlanmaktadır. Ek olarak, işsizlik sigortası bulunmaktadır ve bu sigortadan İşsizlik Kurumu sorumludur. Gelir, belli bir miktarı aşınca sigorta ödeme yükümlülüğü oluşmaktadır. Childminder sistemi için özel bir uygulama yoktur. Childminder serbest meslek şeklinde bağımsız veya bir işverene bağlı çalışan olarak çalışabilmektedir. Serbest çalışanların kendi sigorta primlerini ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Serbest çalışan childminder ile kuruma bağlı çalışan childminder arasında prim farkı gelire bağlı olarak değişmektedir.

Belli bir seviye altında kazanan çalışanların prim ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak bu durumda sigortaları yatırılmamış olur. Bu sistem hem childminderları hem de diğer çalışanları kapsamaktadır. Kayıtlı çalışanlar için aylık 551 avro, Serbest meslek çalışanları için aylık 700 avroya kadar sınır konmuştur. Bu miktarlar aşıldığı takdirde, sosyal sigorta primi ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Gelir sınırı aşılmassa bile kaza sigortası yaptırmak zorunludur. Bu kişilerin sosyal sigortalara bildirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, bu çalışanlar, emeklilik ve sağlık sigortası haklarını isteğe bağlı olarak yapabilmektedir.

Her türlü istihdam sosyal sigorta kurumlarına bildirilmelidir. Çalışan çok düşük bir miktar kazanıyorsa bile bildirim yapmak gereklidir. Birden fazla çocuğa bakan bakıcının alt limiti geçip geçmediği bu şekilde anlaşılabilir. Kayıtsız çalışmanın kontrolünü sağlamak her ülke için zor olmuştur.

Çocuk bakımının büyük bir kısmı kreşlerde ve anaokullarında gerçekleşmektedir. Childminder sistemi, tamamlayıcı ve alternatif bir bakım seçeneğidir. Kentsel kesimlerde, devlet tarafından organize edilen bakım sistemleri tercih edilirken, kırsal kesimlerde ise childminderlar tercih edilmektedir. Eve gelen bakıcı ile childminder arasında bazı farklar vardır. Eve gelen bakıcıda herhangi bir kontrol mekanizması bulunmazken, childminder sistemi kontrollü şekilde ilerlemektedir. Childminderlar, ilkyardım bilgisine sahiptir ve evinin düzenini çocuk bakımına uygun hale getirmelidir. Childminderlar için gereken standartlara uyulduğunda devlet tarafından maddi destekler sağlanmaktadır. Ancak, sistemde kayıtlı olan bir childminder, şartları yerine getirmediği takdirde, evi çocuk bakımına kapatılmaktadır. Childminderın evlerine denetimler ve destekler eyaletler tarafından yapılmaktadır.

Sosyal Sigortaların anne ve çocuklara verdiği yardımlar, doğumdan önce başlamaktadır. Çocuk pasaportu sistemi, 5 yaşına kadar devam etmektedir. Avusturya'da yaşayan herkese sigortalarına bakılmaksızın bu hizmet verilmektedir. Hastalık teşhisi koyma ve çocuğun

gelişimini takip etme konusunda bir sistem oluşturulmuştur. Böylece çocuğun kontrolleri uzman doktorlar tarafından yapılmaktadır. Çocuk bakım parasını alma şartlarından biri de bu muayeneleri yaptırmaktır. Diğer bir hizmet, doğum masraflarının karşılanması ve özel bir ebe tutulması durumunda onun masraflarının karşılanmasıdır. Hastane ulaşımı ve 10 gün hastanede yatış da bu hizmete dahil edilmektedir. Bu hizmeti prim ödemesi yapan kişiler alabilmektedir. Anlaşmalı özel hastanelerde de bu hizmet geçerlidir.

Sigortası olmayan kişiler, Avusturya devlet hastanelerinde ücretsiz doğum yapabilmektedir. Doğum izninde olan işveren annelere bir miktar destek verilmektedir. Bakım parası, yaşlılar gibi bakıma muhtaç insanlara verilmektedir. 7 tane bakıma muhtaçlık seviyesi belirlenmiştir. Yardım ve hizmet miktarı bu derecelere göre değişmektedir. Bakım parası ödemeleri Emeklilik Kurumu tarafından yapılmaktadır. Bu hizmet devlet tarafından sağlanmakta olup, sigorta şartı aranmamaktadır. Ödemeler konusunda aracı kurum olarak hizmet verilmektedir. Çocuk bakım parası da aynı şekilde fonla sağlanmakta, Sosyal Sigorta Kurumu aracılığı ile ilgili kişilere aktarılmaktadır. Anne tarafından çocuğa bakılan ilk 4 yıl fiili çalışma gibi emeklilik için sayılmaktadır. Bu anneler özel sektörde 2300 avroya çalışmış gibi değerlendirilmekte olup, primleri devlet tarafından ödenmektedir. Ancak çocuğuna bakmaktan dolayı prim günü biriktiren kişinin emekli olabilmesi için diğer şartların yanında, en az 78 ay fiilen çalışmış olması gerekmektedir.

Çalışan ebeveynin emeklilik haklarının, çalışmayan ebeveyne aktarılma hakkı bulunmaktadır. Ancak söz konusu gün aktarma durumunda da 78 ay fiilen çalışma şartı devam etmektedir, yani aktarmak suretiyle karşılanamamaktadır.

Çocukların 18 yaşına kadar sağlık sigortaları karşılanmaktadır. Eğitimine devam eden gençlerin, 25 yaşına kadar sağlık sigortaları karşılanmaktadır. Anaokuluna ve okula giden çocukların kaza sigortaları yine devlet tarafından yapılmaktadır.

İkinci Gün: Caritas Yardım Derneği

Çalışma ziyaretinin ikinci gününde, Caritas Bölge Sorumlusu Michaela Prasl ve Aile ve Childminder Bölüm Yöneticisi Nina Shobina Konrad ile görüşme yapılmıştır. SGK Heyeti tarafından çalışma ziyareti hazırlık aşamasında gönderilen childminder sistemi ile ilgili sorular Caritas yetkilileri tarafından sunum eşliğinde detaylı olarak cevaplanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Avusturya’da kadınların istihdama katılımını destekleyen maddi teşvikler bulunmaktadır. Örneğin meslek sahibi bir kadının tekrar iş hayatına katılması için İş Kurumu tarafından maddi destekler sağlanmaktadır. Aile hayatı ile çalışma hayatını uyumlu hale getirmek için ülke politikası açısından yarı zamanlı, evden çalışma gibi esnek çalışma sistemleri bulunmaktadır. Amaç, iş ve aile yaşamını uyumlu hale getirmektir. Ayrıca, devlet tarafından maddi olarak desteklenen çocuk bakım kurumları, kreşler oluşturulmuştur. İki yaşından itibaren ücretsiz olarak çocukların bakımı bu kurumlar aracılığıyla devlet tarafından üstlenilmektedir.

Aile yardım parası gibi gelire bağlı olarak teşvikler sunulmaktadır. Bunun amacı, kişilerin tekrar istihdama dönebilmelerini sağlamaktır. İstatistik olarak erkeklerin istihdama katılım oranı kadınlara nazaran daha yüksektir. 15 yaş altı çocuğu olan erkekler %91 oranında çalışıyor durumdadır. 15 yaş altında çocuğu olan kadınlarda ise çalışma oranı %79.3’tür. Doğum izni süresince çalışmaya devam eden kadınların oranı %71.4’tür. Doğum izni süresince belli bir meblağı geçmemek şartıyla ek gelir elde edilebilir. Doğum izninden sonraki kısmi çalışma şekli, kadınlarda %51.1, erkeklerde %13.3 olarak belirlenmiştir. Kadınların kısmi çalışmayı tercih etme oranı daha yüksektir. Avusturya’da 1.952.607 kişi aile yardım parası ve 93.017 kişi çocuk bakım parası almaktadır. Aile yardımı ve bakım parası için toplamda 8.2 milyar avro harcanmıştır.

İşçi Sendikası, babaların doğum izninden 6 ay veya daha uzun süre faydalanmasını talep etmiştir. Sadece babaların %1’i doğum izninden faydalanmaktadır. 2019 yılında yürürlüğe giren baba ayı olarak adlandırılan bir sistemde, doğum izni anne ve baba tarafından yarı yarıya kullanılırsa devlet tarafından 500 avro’luk ek katkı payı verilmektedir. Bu sistemin amacı, iki tarafın da doğum izninden ortaklaşa faydalanmasına imkân vermektir. Çocuğun ikinci doğum gününe kadar, iki yıllık doğum izin alma imkânı bulunmaktadır. Sonrasında anne baba, çocuğun ikinci doğum gününden itibaren tekrar çalışmak durumundadır. 2 yıllık izin süresini genellikle anne kullanmaktadır. Kanunen, doğumdan sonra minimum 2 ay doğum izni kullanmak anne ve baba için zorunludur.

Avusturya’da childminder olabilmek için faaliyet izni alınması gerekmektedir. Ayrıca evin çocuk bakımına uygun olup olmadığına dair de izin çıkarılmaktadır. Bu izin, childminderin bulunduğu bölge belediyesinin idare makamı tarafından verilmektedir. Childminder olabilmek için sicil kaydının temiz olması, bulaşıcı bir hastalığın kendisinde ve ailesinde bulunmamasına özellikle dikkat edilmektedir. Childminderin kendisinde veya çocuklarında bir engellilik

durumu olmaması, evde bakıma muhtaç birinin olmaması gerekmektedir. Childminder olabilmek için temel bir eğitim alma şartı bulunmaktadır. Eğer kişinin pedagojik eğitimi varsa bu derslerden muaf kabul edilir. Eyaletten eyalete bazı şartlar değişiklik göstermektedir. St. Pölten bölgesi için, 160 saatlik temel eğitimin 96 eğitim saati teori, 64 saati pratik olarak uygulanmaktadır. Temel eğitim alınmış olsa bile, childminderın bilgilerinin tazelenmesi ve lisansını kaybetmemesi için her sene 20 saatlik tekrar eğitimleri alma şartı bulunmaktadır. Bu eğitimler, dernekler tarafından görevlendirilen uzmanlar ile sağlanmaktadır. Dernekler haricinde de bu eğitimlerin alınabildiği merkezler vardır.

Childminderın evinin çocuk bakımına uygun olabilmesi için, dolap, kitaplık gibi büyük mobilyaların ve elektronik eşyaların düşmeyecek şekilde duvara monte edilmiş olması gerekmektedir. Merdivenlerin güvenliği, ocağın önünde koruyucu, ilk yardım çantasının yeterli olması gibi detaylara dikkat edilmektedir. Childminderlar evlerinin büyüklüğüne bağlı olarak çocuk sayısı belirlenmektedir. Metrekaresine bağlı olarak, normal bir evde en fazla 4 çocuğa bakılabilirken, bahçeli geniş bir evde 7 çocuğa kadar bakım sağlanabilmektedir. Yalnız, 7 çocuğun 4'ü 6 yaşından küçük olabilir. Diğerleri 6 yaşından büyük olmak zorundadır.

Ebeveynler tarafından yapılan şikayetler ile ilgilenmekten Caritas gibi aracı dernekler sorumludur. Bunun yanında, aileler, çocuk koruma merkezlerine, belediyelere ve derneklere şikayetlerini iletebilmektedir. Ayrıca, şiddet koruma merkezlerine ve aile danışmanlık yerlerine şikayetlerini yönlendirilebilirler. Fakat Caritas Derneğine ebeveynlerden değil çoğunlukla childminderlar tarafından ebeveynlerin ücretlerini ödemediklerine dair şikayetler gelmektedir.

Ev denetimleri, childminderın bağlı olduğu dernek tarafından senede bir kez yapılmaktadır. Eğer childminder bir derneğe bağlı değilse yıllık kontroller belediye tarafından tamamlanmaktadır. Şikâyet olduğunda habersiz şekilde ev kontrolü yapılırken, olağandışı bir durum yoksa haber verilerek denetim yapılmaktadır. Caritas gibi kurumlar, belediyelere düzenli olarak her sene sonunda bir rapor ibraz etmek durumundadır. Senelik raporun içeriğinde childminderların ev kontrolleri ve verilen eğitimlerin detayları bulunmaktadır. Caritas ev denetiminde; evin durumu (fiziki şartları, güvenlik önlemleri vs), çocukların güvenliği, çocukların gelişimleri konusunda bilgi edinirler ve özellikle bazı dikkat çeken durumlarda geleceğe yönelik childminderın neler yapabileceği konusunda önerilerde bulunulur ve hedefler belirlenir. Genelde childminderların bakım verdiği çocuklarla ilgili haftalık planları (yemek, uyku, oyun vs) annelere ve babalarla birlikte karar verilerek oluşturulmaktadır. Örneğin,

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

çocuğun alerjisi olan gıdaya dikkat edilmesi, annenin çocuğun yemeğini evden getirmesi veya ücret karşılığında childminder tarafından çocuğa yemek yapılması gibi anlaşmalar yapılmaktadır. Bir öğün yemek ücreti 2-4 avro arası değişmektedir. Çocuk bakım saatleri de en başta belirlenmektedir ve sözleşmede yer almaktadır. Sözleşme yalnızca anne babayla childminder arasında yapılmaktadır. Dernek, bu sürecin kontrol mekanizması olarak yer almaktadır. Yapılan anlaşmalar kontrol edilir ve onaylanarak tekrar childmindere iletilir.

Childmindere ulaşmak için, anne babalar derneklerin internet sitesinden faydalanabilmektedir. Ayrıca derneği arayarak childminderın iletişim bilgilerine ulaşılabilir. St. Pölten bölgesinde 5 tane childminder hizmet vermektedir. Hangi childminderda yer varsa, aile oraya yönlendirilir. Anne babalar internet sitesi üzerinden de hangi childminderın uygun olduğunu görebilmektedir. Aile childmindere karar verdiğinde, internet üzerinden bilgilerini doldurarak derneğe iletmektedir. Dernek, aile ile childminder arasında koordinasyon sağlamaktadır.

Aile ile childminder arasındaki sözleşmede bakım saatleri, ücretler, tatil ve hastalık durumlarına dair detaylar neler yapılacağı yazılı olarak yer almaktadır. Çocuk bakımı sonlandırılacağı zaman bir ay öncesinde childmindere bilgi verilme zorunluluğu vardır. Ayrıca, childminder bağlı olduğu derneğe de çıkış yapan çocuğun raporunu iletmekle yükümlüdür.

Çocuk bakılan evde meydana gelen bir kazadan veya sağlığı tehdit eden bir durumdan, childminder sorumludur. Bahçe, evcil hayvan, tehlike arz eden eşyalarla ilgili gerekli önlemleri alma zorunluluğu bulunmaktadır. Örneğin evde köpek besliyorsa, çocuklara zarar vermeyen bir köpek olduğuna dair bir belge almak zorundadır.

Lisansa aykırı bir durum görüldüğünde, öncelikle çözüm aranmaktadır. Eğer çözüm bulunamazsa, childminderın lisansı iptal edilmektedir. Özellikle çocuğun güvenliği ve refahı tehlike ise lisans iptali gerçekleşir. Örneğin childminderın eşinin alkol bağımlısı olması ve buna çözüm bulunamamış olması geçerli bir iptal sebebidir. Büyük bir sorun yaşanması halinde konu aile tarafından yargıya da taşınabilmektedir. Ek olarak, childminderlar Çocuk Bakım Kanunu'na bağlı olarak çalışmaktadır.

Sosyal güvenlik ve vergi konusunda iki farklı sistem bulunmaktadır. Childminder bir kuruma bağlı olarak çalışabilir veya bağımsız olarak da işini yürütebilir. Eyaletten eyalete değişiklik göstermektedir. Örneğin Aşağı Avusturya'da childminderlar Caritas Derneği altında hizmet akdiyle çalışmamaktadır. Childminder sağlık sigortası ve diğer sigortalarını kendisi

yapmaktadır. Belli bir miktarı geçmediği sürece geliri ek sigorta olarak eşine eklenebilmektedir. Yani childminder eşinin sigortasından da faydalanabilmektedir. Childminderlar için bağımsız (serbest) çalışmak tavsiye edilen bir seçenek değildir. Childminder sistemi az kazandırmaktadır, pahalıdır ve kurumların desteği olmadan ilerlemesi zor bir sistemdir.

Childminderların sene sonunda gelirleriyle ilgili maliyeye rapor vermesi gerekmektedir. Aylık 650 avro gibi bir masraf çıkabilir. Çocukla ilgili ev için yaptığı masrafları aileden alabilmektedir. Senelik kazancı toplam 12.806 avroyu geçmezse vergiden muaf kabul edilmektedir.

Childminderlar bir çocuk için saat başına en az 6 avro kazanmaktadır. Serbest piyasa koşullarında 6 avronun üzerinde de kazanabilir. Çalışan anne babalar için devlet teşviki sağlanmaktadır. 6 avro'nun 4.50 avrosu eyalet tarafından ödenir ve kalan 1,5 avro aileden alınır. Ayrıca childminderın evi küçükse az çocuk bakabilir ve dolayısıyla kazancı azalır. Evi büyükse daha çok kazanma ihtimali oluşur. Kendi çocuğunun bakımı yanında başka çocuklara da bakarak kazanç sağlayan bir iş olduğundan dolayı childminderın ailesi için avantajlı bir seçenektir.

Devlet desteği bakım saatlerine göre değişiklik göstermektedir. Örneğin bir çocuk için 7 – 13 saatleri arasında bakım verirse childminder saatlik 6 avro kazanmaktadır. Avusturya’da bir temizlik görevlisi saatlik 20 avro kazanmaktadır. Devlet teşviki, sabah ve öğleden sonra bakımlarda da değişiklik gösterir. Öğleden sonra saat 16’dan itibaren bakım ücreti 9 avroya çıkmaktadır. Devlet, bir çocuk için en fazla ayda 140 saat için maddi destek sağlamaktadır. Ek olarak, childminder, piyasanın çok üstünde bir ücret talep ederse ebeveynler bunu karşılayamaz ve childminder işsiz kalabilir.

Avusturya’da anaokulu çocuklara ücretsizdir. Childminderlar anaokullarının dolu olması halinde tercih edilen alternatif bir yoldur. Ayrıca, childminderlar vardiyalı çalışan, gece vardiyasında olan, hafta sonları çalışan veya tatil günlerinde çalışan anne babalar için hizmet sunmaktadır. Anaokulunun kapalı olduğu zamanlarda da bakım hizmeti sunulmaktadır.

Caritas Derneği’nin görevleri; childminderlar için temel eğitimin ve yıllık seminerlerin organize edilmesi, senelik 20 saatlik tazeleme eğitimlerinin gerçekleştirilmesidir. Ayrıca, ev ziyaretleri, kontroller, şikayetlerin değerlendirilmesi, maddi destek alınabilecek durumlarda başvuru yapılması, vergi konusunda bilgilendirme, sözleşme hazırlanması, ailenin ve childminderın ihtiyacı olan destekleri sunmak da Caritas’ın görevleri arasındadır.

Aktif olarak çalışan ve derneğe kayıtlı chilminderlar için eğitimler ücretsizdir. Fakat son 6 aydır çocuk bakmıyorsa, chilminder eğitime katılmak için ücret ödemek zorundadır. Devlet bu eğitim için maddi destek sağlamamaktadır. Dernek eğitimler için en son 900 avro talep etmiştir. Fakat devlet işe başlama teşviki olarak chilminderlara 750 Avro hibe vermektedir. Bunun alınması için dernek yardımcı olmaktadır.

Caritas'ın chilminderlara ilk önerisi, çocuğa nasıl bakılacağına dair hukuki çerçevenin, yani sözleşme ve çalışma planının doğru hazırlanmasıdır. Derneğin sitesinde chilminderın ne yapması gerektiğine dair bilgilendirici yönlendirmeler bulunmaktadır. Chilminderın destek alabilmesi açısından, serbest/bağımsız olarak bu işi yapmasından ziyade bir kurumda kayıtlı olması tavsiye edilmektedir. Chilminder çocuğa bakım vereceği pedagojik konsepti (çalışma planı) hazırlayıp sunmalıdır. Amaç, sunulan hizmetin kalite standartlarını yüksek tutmaya çalışmaktır. Kurumlar için ise en pratik ve faydalı çözüm ise dijitalleştirmektir. KVKK göz önüne alınarak, veri tabanı oluşturmak sözleşmelerle ve diğer her şeyle ilgili zaman açısından çok faydalı olacaktır.

Chilminder sistemindeki en büyük sorun serbest çalışılıyor olmasıdır. Tatillerde ve hastalık durumlarında ücretinin kesilmesi, kendi sigortasını ödemekle mükellef olması kişilerin bu mesleği seçmesine engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla kayıtlı olarak çalışılması önerilen bir seçenektir. Bir diğer öneri de eğitim süresinin uzatılması yönündedir. St. Pölten'de eğitim süresinin 160 saatten 300 saate çıkarılması Caritas tarafından önerilmiştir. Eğitimler hem çevrimiçi hem de fiziki olarak verilmektedir. Eğitim sonunda chilminder adaylarının bitirme tezi vermeleri ve yaklaşık 2 saat bir sunum/konuşma yapmaları beklenmektedir. Ardından sertifika almaya hak kazanılır. Bu eğitimi Almanca'yı belli bir seviyede bilen yabancı kökenli kişiler de almaktadır.

Avusturya'da kişisel verileri koruma kanunu sebebiyle, chilminderların evine kamera gibi dijital izleme cihazlarının yerleştirilmesi yasaktır. Bu, kişilerin özel hayatına müdahaledir. İş yerlerinde de genel olarak kamera sistemi kullanılmamaktadır.

Caritas, kiliseye yakın bir Sivil Toplum Örgütü'dür. Chilminderlara, danışmanlık hizmetleri alanlarında, ilticacılara destek alanlarında, engellilere danışmanlık hizmetleri alanlarında hizmet vermektedir. Genel olarak eyaletin bütçesinden desteklenmektedir. Hilfswerk, Volkshilfe ve KidsKia isminde Caritas gibi başka dernekler de bulunmaktadır. Dernekler, finansal anlamda devletin rapor ve kontrol mekanizmaları üzerinden çok sıkı

kontrollere tabi tutulmaktadır. Hesap dekontları şeffaf biçimde ilgili kurumlara sunulmaktadır. Bazı dernekler childminderları kendi çalışanı olarak çalıştırabilir. Bazıları ise danışmanlık hizmeti, kontrol organı olarak, anne baba, childminder ve eyalet arasındaki koordineyi ayarlamakla yükümlüdür.

Caritas'a bağlı 57 childminder bulunmaktadır fakat sadece 29'u şu an aktif olarak çalışmaktadır. Hastalık durumunda, birbirini ve bakım verdiği çocukları tanıyan iki childminder birbirlerine destek olabilirler. Fakat çoğunlukla hastalık durumunda childminderin alternatifi bulunmuyor. Bakım verilen evlerde acil durumlar için bir buton bulunmamaktadır. Acil durumda müdahale edebilmesi için yedek bir çalışanın evde olmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Childminder, lisansını aldıktan sonra kanun ihlali yaptığında bunu bildirmekle yükümlüdür. Zaten sicil kaydı iki senede bir tekrar istenmektedir. Yıllık kontrollerde de talep edilebilir. Childminderların eğitim düzeyine göre ücretlendirme değişiklik gösterebilir. Dernekler childminderların eğitim bilgilerini KVKK sebebiyle anne babalarla paylaşamazlar. Fakat childminder kendisiyle ilgili internet sitesinden veya sosyal medyadan tanıtım yapılabilir.

Üçüncü Gün-Sabah: Viyana Belediyesi: Gençlik ve Çocuk Yardım Dairesi

Çalışma ziyaretinin üçüncü gününde, Çocuk Bakım Bölümü Yöneticisi Veronika Bremgandi, Anaokulu Müfettişi Sonia Dussmann ve Sosyal Danışman Ilse Wlieck ile Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ekibi toplantı gerçekleştirmiştir.

Viyana Belediyesi'nde toplam 70 daire bulunmaktadır. Gençlik ve Çocuk Yardım Dairesi, 1800 çalışanı ile en büyük üçüncü daire olarak hizmet vermektedir. Bu dairenin amacı, çocukları korumak, çocukların ve gençlerin refah düzeyini yüksek tutmak için ailelere destekler sunmak ve aile düzeninin bozulmaması için önceden önlem alınmasına yardımcı olmaktır. Düşük gelirli ailelere çocuk bakımı, eğitim ve sosyal ihtiyaçları için maddi destek verilmektedir. Sosyal hizmet uzmanı, pedagog, hukukçu, medya, araştırmacı gibi farklı meslek gruplarından alanında uzman kişilerle çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin childminderların lisansları hukukçular tarafından kontrol edilmektedir.

Viyana'da farklı şekillerde çocuk bakım seçenekleri bulunmaktadır. 16 yaşına kadar çocuk grupları, anaokulları ve Tagesmutter/Tagesvater (childminder) seçenekleri

bulunmaktadır. Çoğunlukla kırsal bölgede yaşayan aileler childminder sistemini tercih etmektedir. Aileler çeşitli çocuk bakım seçenekleri olmasını avantajlı karşılamaktadır.

Hukuki olarak baz alınan kanunlar, Avusturya Medeni Hukuku, Çocuk ve Gençlik Yardım Kurumları Kanunu, İnsan Hakları Konvensiyonu, çocuklarla ilgili özellikle anayasa hukuku ve Birleşmiş Milletler'in öngördüğü kanunlardır. Viyana Eyaletinde, yaklaşık 160 Childminder bulunmaktadır. Bunlar serbest meslek mensubudur ve büyük bir kısmı bir kuruma (Caritas gibi) kayıtlı olarak bu işi icra etmektedir. Childminder olmanın avantajı, kendi evlerinde çocuklara bakma imkânı olmasıdır. Bir childminder Viyana eyaletinde en fazla 5 çocuğa bakabilir.

Childminder olabilmek için 18 yaşını doldurmuş olmak, iyi derecede Almanca bilmek, çocuğun refahını engelleyecek hiçbir durum olmaması, bakım verecek kişinin sabıkası olmaması, evde yaşayan diğer 18 yaş üstü bireylerin sicil kaydının temiz olması, childminderin kendi çocuklarıyla arasında sıkıntılı bir durumun olmaması gerekmektedir. Küçük suçlar (trafik cezası gibi) eğer alışkanlık haline gelmemişse, görmezden gelinebilmektedir. Ama düzenli olarak uyarı cezaları alan kişinin kanunlara önem vermediği izlenimi olacağından, o kişinin çocuk bakım alanında çalışmasına izin verilmemektedir.

Childminder olabilmek için kişinin kendine, evine ve ailesine ait bütün belgeleri belediyeye ibraz etmesi gerekmektedir. Örneğin eğitim belgeleri (sertifika, diploma gibi), iş tecrübesi, ilk yardım sertifikası (5 yıldan daha eski olmamalı), vatandaşlık belgesi, doğum belgesi, evlilik ya da boşanma belgesi, kira kontratı, ev tapusu gibi belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir. Childminder eğitimi alabilmek için 9 senelik ulusal mecburi eğitim süresinin başarıyla tamamlanmış olması beklenmektedir. Ayrıca iletişim becerisi yüksek, çocuklarla ve anne babalarla güven ilişkisi oluşturması tercih edilmektedir. En önemli husus, bu mesleğin sevgiyle yapılması ve oyunlarla çocukların kendini geliştirmesini desteklemektir. Kişi, çocuk bakımı eğitimi aldığı hem childminder olarak hem de çocuk gruplarında öğretmen olarak görev alabilmektedir.

Belediye tarafından childminderların evde çocuklara ve ebeveynlere nasıl hizmet vereceğini açıklayan pedagojik bir konsept (çalışma planı) hazırlaması istenmektedir. Çocuğun/çocukların evde ne yapacağı, bir sorun çıktığında nasıl çözeceği veya anne babalarla nasıl iletişim kuracağına, çocuğun dil gelişimini nasıl destekleyeceğini ve yeme-içme-uyku saatlerini nasıl düzenlediğine dair detaylı bir çalışma raporu sunulması talep edilmektedir.

Örneğin childminderin acil durumlarda nasıl bir yol izleyeceğini detaylı anlattığı bir çalışma hazırlaması gerekir. Buradaki amaç, childminderin sorun çözme becerisini, kriz yönetimi ve çocuğa nasıl kaliteli bir bakım sağlayabildiğini görmektir. Belediye bu kriterleri inceleyerek bakıcıya onay belgesi vermektedir.

Childminder olmak isteyen kişilerin kendi çocuklarıyla olan ilişkileri de incelenmektedir. Gençlik ve Çocuk Kurumu'ndan kendi çocuklarıyla ilgili ihmal ve şiddet gibi dikkat çekici bir bilgi geldiyse, kurul tarafından bakım verecek kişiye onay verilmez. Eğer onay verildikten sonra childminder kendi çocuklarıyla ilgili ciddi bir sorun yaşarsa, lisansı iptal edilmektedir veya durum incelemesi için lisansı bir süre dondurulmaktadır. Anne babalardan childminder ile ilgili şikâyet geldiğinde mutlaka dikkate alınmaktadır. Ek olarak, lisansı iptal edilen kişi tekrar childminder olmak isterse, 2-3 yıl sonra tekrar başvuruda bulunabilir. Bu tarz durumlar için belirlenen zaman aşımı süresi bulunmamaktadır. Kişinin son yıllardaki sicili uygun görülürse, bakım alanında çalışmaya devam etme hakkı tekrar tanınabilmektedir.

Evde bakım hizmeti alan çocuklar kadar childminderin çocuklarının evdeki refahı da onay verecek olan uzmanlar tarafından dikkatle incelenmektedir. Childminderin kendi çocuklarının düzenini sağlayamadığı, onların fiziki şartlarını olumsuz etkilediği görülürse izin verilmemektedir. Evde evcil hayvan besleniyorsa, gerekli önlemlerin alındığından emin olunmaktadır. Hayvanın eve gelen çocuklara zarar vermeyeceği, saldırgan bir hayvan olmadığı görülmelidir. Ayrıca, evde yeterince oda bulunması beklenir. Evin diğer bireylerinin kendi yaşam alanlarına sığınabilmeleri için yeterince oda sayısı olması beklenmektedir. Örneğin evde yaşayan bireylerden birinin hasta olması durumunda, ayrı bir odada rahatsız olmadan kalabiliyor olması önem verilen bir husustur. Ek olarak, eve gelen çocukların, childminderin çocuklarına nasıl davrandığı, evde yaşayan çocukların refah durumu da gözlemlenmektedir. Zorbalık söz konusu olduğunda uygun şekilde müdahale edilmektedir. Onay vermek için ev ziyareti esnasında bir protokol hazırlanmaktadır. Evde yapılması gerekenlerin, alınması gereken önlemlerin listesi bulunmaktadır. Eksiklerin ne olduğuna bağlı olarak, childmindere evi çocuk bakım şartlarına daha uygun hale getirmesi için 2 hafta ile 1 ay arası süre tanınır.

Lisans verilmeden önce, childminder adayını değerlendirebilmek adına bir mülakat yapılmaktadır. Örneğin trafik cezaları gibi idari suçlarla ilgili sorular sorularak childminderin bakış açısı öğrenilir. Kendi hız cezası varsa, bu konuyu nasıl değerlendirdiği sorulur. Sicilde bir problem görülmediği takdirde, mülakatın sonucu kişiye 6 ay içinde bildirilmektedir.

Mülakatın olumlu sonuçlanması halinde childminder adayının evinin çocuk bakımı için uygun olup olmadığına bakılmaktadır.

Lisans verme prosedüründe, mülakattan sonra ev kontrolüne gidilmektedir. Kontrol sırasında, evde yaşayan herkesin evcil hayvan dahil olmak üzere orada bulunması istenir. Evin her detayı kontrol edilir. Bahçe, varsa havuz, evcil hayvan özellikle dikkat edilen hususlardır. Çocukların oyun alanı geniş olmalı, kitap okuma ve dinlenme alanları için yeterli büyüklükte bir ev olmalıdır.

Evdeki balkonların kenar yüksekliği 1,20 metre boyunda olmalı, balkon veya merdiven demirleri arası çocukların kafasının sığamayacağı boyutta olmalı, pencerelerde kilit olmalı, cam ve ayna gibi kırılabilir malzemelerin üstü cam koruyucu folyo ile kaplı olmalı ve bahçede havuz varsa çevresi korunaklı olmalıdır. Lisans verilirken bahçede ve evde çocuk güvenliğini tehdit eden bir durum görüldüğünde, o bölümün kullanılması yasaklanabilir. Genellikle güvenlik sebebiyle evlerdeki bodrum katlara çocukların girişi yasaklanmaktadır. Ayrıca, kanunda yazan şartların dışında o ev için uyulması gereken özel şartlar da ilave edilebilir. Diğer önemli nokta ise, lisansın childminder ve eve veriliyor olmasıdır. Childminder, başka bir eve taşınırsa yeni ev için tekrar lisans alması gerekmektedir. Eski lisansı ile yeni evde çalışamaz.

Lisans verilirken başlangıçta, en fazla 3 çocuğa bakmasına izin verilmektedir. Zaman içinde duruma göre çocuk sayısında artış yapılabilir. Childminderin okula giden çocukları, bakım vereceği çocuk sayısına dahil edilmez. Ancak kendi çocuğu okula gitmiyorsa, evde bakılıyorsa, özellikle de hastalık durumunda, kendi çocuğu da bakım verilen çocuk sayısına dahil edilmektedir. Kendi çocuğuna ayrıca bakan biri evde bulunduğu sürece bu durum sorun olmamaktadır. Bunun amacı, childminderi aşırı sorumluluktan korumaya çalışmaktır.

İki childminder, çocuklara bakarken birbirini evde ziyaret edebilir. Fakat ziyaret esnasında, iki childminder kanunen 5 çocuktan fazla aynı anda lisans verilen bir evde bulunamaz. Tespit edildiği takdirde ceza uygulanmaktadır. Eğer ebeveynin çocuğun parkta oynaması için izin alınmışsa, parkta buluşulmasında sakınca görülmez. Childminderin bakmakla yükümlü olduğu çocuklara karşı sorumluluğu dışarda parkta da devam etmektedir. Parkta kırık salıncak, kaydırak gibi hasarlı oyun alanlarından çocuğu korumakla yükümlüdür. Çocuk parkta kaza geçirirse, childminder soruşturmaya tabi tutulur ve duruma göre aile dava açabilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Childminder gözetimindeki bir çocuk kaza geçirirse, belediyenin disiplin kurulu soruşturma başlatarak detaylı bir çalışma yürütür. Childmindera lisansı veren, tutanak tutan memur da dahil olmak üzere herhangi bir yerde ihmalkarlık olup olmadığı araştırılır. Fakat ev ile ilgili bir ihmalkarlığın gözden kaçması küçük bir ihtimaldir. Çünkü childminderin evi için yapılması gerekenler listesi tamamlanmadan onay verilmemektedir.

Lisans verildikten sonra Childminder nasıl çalışacağına kendisi karar verebilmektedir. Belediyeye bu serbest/bağımsız çalışma veya kuruma bağlı çalışması ile ilgili bilgi verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Belediyedeki müfettişler senede 1 kez childminderin evine denetime gitmektedir. Denetimler haberli ve habersiz yapılabilir. Genelde childminder ve çocuklar parkta olabildiği için görevliler denetime haber vererek gitmeyi tercih etmektedir. Bir şikâyet olduğu durumda, görevliler habersiz denetim yapmaktadır. Örneğin, lisansta belirtilen çocuk sayısından fazla evde çocuk bulunuyorsa, habersiz şekilde kontrole gidilir.

Childmindera belediye tarafından ilk ziyaret yapıldığında, çocukların kullandığı ve kullanmadığı listede bulunan her detay denetlenir. Özellikle ilaçlar, deterjanlar gibi kimyasal ürünlerin bulunduğu dolapların kilitli olmasına ve çocukların ulaşamadığı yerlerde olmasına dikkat edilmektedir. Eğer kullanılmayacak oda varsa, kapısının kilitli olması ve kilide çocukların ulaşamıyor olması gerekmektedir. Sonraki ziyaretlerde, eğer ilk ziyarette bir sorun görülmemişse, sadece çocukların bulunduğu alanlar kontrol edilmektedir.

Hiçbir kuruma haber vermeden, kayıt dışı çocuk bakımı yapıldığı durumda bunun tespit edilmesi zor olabilmektedir. Şikâyet üzerine kontrole gidildiğinde tespit edilme durumu söz konusu olmaktadır. Ayrıca, kayıt dışı çalışma konusu Çocuk ve Gençlik Dairesi'nin görevi değildir, Maliye Bakanlığı'nın yetki alanı içerisinde.

Kayıtsız çalışmak bir childminder için dezavantajlı bir durumdur. Kişi kayıtsız çalıştığı zaman devlet teşviklerinden faydalanamamaktadır. Çünkü childminderlar ödemelerinin büyük kısmı devlet tarafından finanse edilmektedir. İç denetim mekanizması childminder olarak kayıtsız çalışıldığında para kazanılmasını engellemektedir. Bunun dışında, ayda 20 saatten az süre ile çocuk bakan (baby sitting) kişileri kontrol etmek neredeyse imkansızdır. Yüksek gelirli aileler genellikle evde çocuk bakıcısı çalıştırmaktadır.

Anne babalar tarafından ne kadar childminder talep edildiği ve ne kadar ücret ödendiği bilgileri MA11 adlı Daire tarafından kaydedilmektedir. MA11 detaylı bilgilere ulaşabilir. Fakat, kurumlar kişilerle ilgili sahip olduğu bilgileri KVKK sebebiyle diğer kurumlarla

paylaşmamaktadır. Örneğin belediye MA11 Dairesi'ne sadece chilminderin ruhsatını iletmektedir. MA11 kurumu ise chilminderin aylık kazancını belediye ile paylaşmamaktadır.

Chilminderlar, kayıtlı çalışan olduğunda, sağlık ve emeklilik sigortalarının devamlılığı için asgari ücretin biraz üstünde kaydedilmektedir. Artı olarak, chilminderlara çocuk başına teşvik ödemesi yapılmaktadır. Örneğin bir chilminder, 3 çocuğa baktığında teşviklerle beraber 1500 Euro net bir ücret kazanmaktadır. Teşvik primleri ise, çocuğun yaşına göre değişiklik göstermektedir. Ayrıca, chilminderlar bir kuruma bağlı çalıştıklarında, araba desteği, mutfak eşyası, kırtasiye malzemesi gibi evdeki ihtiyaçları da karşılanmaktadır.

13 sene içinde 355 olan chilminder sayısı 163'e düşmüştür. Bu düşüşün en önemli sebebi, chilminderin çalışma saatlerinin, diğer kurumlara nazaran daha kısa süreli olmasıdır. Bir chilminder, günlük en fazla 8 saat bir çocuğa bakabilir ve bakım saatlerini kendisi belirleyebilir. Fakat organize olabilen daha kurumsal bakım merkezleri, 12 saat (sabah 6-akşam 6 gibi) olarak mesai saatlerini daha uzun tutabilmektedir. Kurumsal kreşlerin ve anaokullarının uzun çalışma saatleri, tam zamanlı çalışan anne babaların mesai saatlerine daha uygun bulunmaktadır. Özetle, kurumsal çocuk bakım yerlerinin sayısının artarak hizmet verme şekillerinin aileye daha uygun hale getirilmesi sonucunda chilminderlara olan ihtiyaç azalmıştır.

Chilminderlara daha çok yaşı küçük olan, 0-3 yaş arası çocuklar teslim edilmektedir. Çocuklar, 3 yaşından itibaren anaokuluna gidebilmektedir. Üstelik, çocuk 5 yaşında ücretsiz olarak anaokuluna başlamak mecburiyetindedir ve okula hazırlık aşaması olduğu için devam zorunluluğu bulunmaktadır. Okul çağına gelen çocuklar için özel bir program hazırlanması gerekmektedir. Okula hazırlık için özel bakım sunan Viyana'da sadece 3 chilminder bulunmaktadır. Chilminderlar çoğunlukla bir kuruma bağlı olarak kayıtlı çalışmayı tercih etmektedir. Serbest çalışan chilminder sayısı 2024'te 20 kişiydi. Bir kuruma kayıtlı olmak, chilmindera eğitim, iletişim ve ebeveynlerin güven duyması ile ilgili destek sağlamaktadır. Örneğin, bağlı bulunduğu kurumdaki pedagog, baş etmesi güç olan bir çocuğa bakarken chilmindera destek olmaktadır.

Çocuk bakım lisansı 6 aydan fazla kullanmadığı zaman lisans geri çekilmektedir. Hastalık veya başka özel durumlar olduğunda, ilgili yerlerden rapor veya durumunu açıklayan resmi kanıtlayıcı belge iletmesi gerekmektedir. Hamilelik durumunda ise, chilminder 1 yıl ara vermektedir ve sonrasında işine devam etmek isterse tekrar denetime tabii tutulur. Belediye,

çocuğun güvenliğini ön plana alan konularla ilgilenirken, dernekler daha çok pedagojik eğitim içeriği ile ilgilenmektedir.

Childminder ile ilgili hiçbir kişisel veri başka kurumlar ile paylaşılmamaktadır. Eğer childminderın yazılı izni olursa, bağlı olduğu dernek ve MA11 ile bilgi alışverişi sağlanabilir. Fakat dernek bir usulsüzlük fark ederse, belediyeye bildirme zorunluluğu bulunmaktadır. Benzer şekilde belediye tarafından childminderın lisansı iptal edilirse, derneğin haberi olmaktadır.

Lisans iptali, childminderın ev içinde çocuğun güvenliğini tehdit edici durumlarda gerçekleşmektedir. Çok riskli ve acil durumlarda nadiren de olsa hemen lisans iptal edilebilmektedir. Eksiklikler görüldüğünde tamamlaması için childmindere en fazla 2 hafta kadar kısa bir süre tanınmaktadır. Normalde lisans iptaline hızlı karar verilmez. Childminderın bu iş için uygun olup olmaması tekrar gözden geçirilir. Eğer childminderın bu işe devam edemeyeceği görüşüne varılırsa, lisans iptal edilmektedir. Bu tarz durumları azaltmak adına, childminderların eğitim bilgilerini yenilemeleri adına senelik 20 saatlik ders görme şartı bulunmaktadır. Bu tazeleme eğitimleri dernekler tarafından ücretsiz olarak sunulmaktadır. Kuruma bağlı olmayan childminderlar bu eğitimlere ücret karşılığında ulaşmaktadır.

Özel gereksinimli çocuklar için iki yeni sistem oluşturulmuştur. Sosyal pedagoglar tarafından bu sistemler yürütülmektedir. MA11 Dairesi çeşitli eğitim seminerleri düzenlemektedir. Çocuk hakları, şikâyet durumlarında yapılabilecekler gibi temel konularda neler yapılabileceğini öğretmektedir. Childminder, çocukla ilgili fark ettiği bir problemi yetkililere bildirmek zorundadır. Bir diğer sistem ise, childminderlara özel gereksinimli çocuklara bakma hakkı verilmesidir. Viyana'da 1000'den fazla özel gereksinimli çocuk bulunmaktadır. Bir childminderın bir özel gereksinimli çocuğa bakabileceğine dair kanun çıkarılmıştır. Childminderın özel bir çocuğa baktığını ilgili kurumlara bildirmesi gerekmektedir. MA11 kurumunun özel gereksinimli çocuğa bakıldığında fazladan teşvik primi bulunmaktadır. Çocuğun teşhisine göre teşvik miktarı değişiklik göstermektedir. Bu teşvik parası childminder tarafından, eğitim harcaması olarak da kullanılabilir, nakit olarak da talep edilebilir. Özel gereksinimli çocuğa bakmak isteyen bir childminderın, 3 ay içinde belediyeye çocuğa nasıl bakacağına dair bir çalışma planı (konsept) iletmesi gerekmektedir. Kanunen özel gereksinimli çocuğa bakıldığı durumda çocuk bakım sayısında bir kısıtlamaya gidilmemektedir. Fakat dernekler çocuk bakma sayısını kısıtlama hakkına sahiptir. Childminder

için çocuk bakma sayısı kanunen en fazla 5'tir. Ek olarak, anaokullarında özel çocuk varsa, kaynaştırma öğrencisi olarak, sınıftaki çocuk sayısında kısıtlamaya gidilmektedir.

Childminder sayısı eyaletten eyalete farklılık göstermektedir. Kırsal alanda veya kentteki sayıların kıyaslanmasına yönelik net bir istatistik verilememektedir. Kırsal bölgelerde de kreş sayısı arttığı için childmindere olan ihtiyaç azalabilmektedir.

Childminderları denetleyen belediyelerdeki müfettişler, kaynaştırma öğrencisi olarak bakılan çocukların durumunu gözlemlerken, diğer çocukların da bu durumdan nasıl etkilendiklerini değerlendirmekle yükümlüdür. Eğer çocuklara ve childmindere özel gereksinimli çocuğun yorucu geldiği tespit edilirse, çocuk sayısında kısıtlamaya gidilmektedir. Amaç, evde bakılan hiçbir çocuğun bakımının aksatılmamasını sağlamaktır.

Viyana'da Childminderlar için 400 saatlik temel eğitim mecbur tutulmuştur. 240 saati teorik dersten 160 saati uygulamadan oluşmaktadır. Fakat Eylül ayından itibaren, 40 saati pratikten azaltılacak teoriye verilecektir. 20 saati çocuk koruma konularına ve diğer 20 saati kaynaştırma konularına ayrılacaktır (120 saat pratik ve 280 saat teorik ders olması gündemdedir). Childminderlar, evde tek kişi olarak bakımı üstlendikleri için kapsamlı bir eğitimden geçmek ve uzmanlıklarını geliştirmek zorundadır.

Üçüncü Gün-Öğleden Sonra: Viyana Türkiye Büyükelçiliği

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Viyana Türkiye Büyükelçisi Gürsel Dönmez ile toplantı yapılmıştır. Büyükelçiye, EDU-CARE II Projesi hakkında bilgi verilerek, yapılması planlanan çalışmalarla ilgili karşılıklı görüşler sunulmuştur.

EDU-CARE II Projesi hem çalışan annelere destek sağlamak hem de kadın bakıcıların istihdamını artırmak amacıyla hazırlanmıştır. Avrupa Birliği fonunun %85'inin projeyi finanse ettiğini, geri kalan %15'lik kısmı ise ulusal katkı ile sağlanmaktadır. Proje, toplamda 15.000.000 Avro ile finanse edilmektedir. Mali bileşen kapsamında, sigortalı annelerin 0-36 aylık çocuklarına bakmak üzere eğitilmiş bir bakıcıyı sigortalı olarak istihdam etmeleri durumunda, aylık 510 Avro tutarında hibe desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda işveren maliyetinin azaltılması amaçlanmaktadır. Yararlanılan fon, Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) tarafından sağlanmaktadır. EDU-CARE II Projesinin 15.000.000 Avro, iş kazası sonrası işçilerin iş hayatına hızlı bir şekilde geri dönebilme ve rehabilitasyon

projesinin 4.000.000 Avro ve İngiltere'nin kendi fonuyla Uluslararası Göç Örgütü'nün de aracılık ettiği yıllık 4.500.000 Pound tutarındaki fonları ülkemizde bulunmaktadır.

Emekli olmuş, bakıma muhtaç ve işsiz bireyler için, 2027 yılında yaşlı bakımı üzerine yeni bir proje yapılacaktır. Yaşlı bakım merkezlerinde çalışabilecek, ilgili eğitimlerden mezun olan genç bireylerin istihdama kazandırılması amacıyla ilgili yerlerle görüşmeler yapılmasının planlanmaktadır. İlgili Bakanlıklarla ve belediyelerle görüşmeler başlatılmıştır. Proje kapsamında tasarruf yapılması için teklif sunulmuştur. Yeni bir politika belgesiyle Türkiye'de resmiyet kazandırılmaya çalışılmaktadır. Türkiye Sosyal Güvenlik Kurumu ile Avusturya Sosyal Güvenlik kurumu arasında devam eden bir protokol çalışması bulunmaktadır.

Yurtdışında her iki ülke sosyal güvenlik sisteminde çalışan bireyler, ilgili sosyal güvenlik kurumu aracılığıyla yapılan başvuru sonucunda Türkiye-Avusturya İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında emekli olabilmektedir. Ayrıca bu ülkede yaşayan vatandaşlarımız hizmet borçlanması yaparak ülkemizden emekli olabilmektedir. Avusturya'da yaşayan vatandaşlarımıza yönelik çalışmalar kapsamında, ilgili derneklerle görüşülerek vatandaşların Ülkemizden emeklilik hakları ile ilgili bilgilendirme toplantılarının yapılması konusu istişare edilmiştir.

Öte yandan SGK'nın yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızı bilgilendirme çalışmaları kapsamında Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde danışma günleri adı altında toplantılar yapılmaktadır. Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilen ülkenin ilgili uzman personelleri, vatandaşların sorularını cevaplandırmaktadır. Avusturya danışma günleri en son 3-5 Haziran 2014 yılında yapılmıştır. Buna benzer bir danışma günü etkinliğinin Avusturya'da da düzenlenmesi Sn. Büyükelçimiz Gürsel DÖNMEZ tarafından talep edilmiştir. Avusturya'da yeni bir proje için hazırlık yapılmaktadır. Bu kapsamda, Viyana, Salzburg, Linz, Bregenz, Innsbruck şehirlerinde bu tarz bir etkinlik düzenlenebilir. SGK tarafından yıllık çalışma planı çerçevesinde, ilgili talep ve tasarruf tedbirleri de dikkate alınarak ikili sözleşmenin yürütümünden sorumlu SGK birimine iletilmiştir.

Dördüncü Gün: Childminder Ev Ziyareti

Çalışma ziyaretinin son gününde Avusturya’da Tagesmutter (childminder) olarak çalışan Fatma Efendioğlu’nun çocuk bakım mesleğini yaptığı evi ziyaret edilmiştir. Fatma Efendioğlu, yaşadığı eyalet olan Aşağı Avusturya eyaletindeki childminder sistemi, çalışma koşulları, gerekli nitelikler, alınması gereken belge ve sertifikalar, denetim süreçleri, ücretler ve sigortalılık açısından mesleğin Türkiye’de uygulanabilirliği hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Avusturya’da okula başlama yaşı 6’dır. Bu eyalette bir childminder 0-16 yaş aralığında çocuklara bakabilir. Hangi yaş grubundaki çocuklara bakabileceği childminderin kendi tercihine bağlıdır. Toplamda en fazla 7 çocuğa bakabilmektedir. Avusturya’da childminderlar çoğunlukla serbest meslek sahibi/bağımsız çalışan olarak çalışmaktadır. Öncelikle evde meydana gelebilecek kazaları kapsayan özel iş kazası sigortası yapılmaktadır. Eğer kazancı belli bir miktarın üzerinde ise o zaman diğer zorunlu sosyal sigortalar da yapılmalıdır. Bağımsız çalışılmasına rağmen devlet tarafından onaylı Caritas gibi derneklere bağlı kalınmaktadır. Aracı dernekler burada işveren statüsünde değildir. Aracı derneğe bağlı olmak, anne babaların güvenini sağlamak adına childminder için avantajlı olmaktadır.

Childminderlara kurumsal bakım merkezlerinin eksikliği veya ulaşım sorunu gibi nedenlerden dolayı kırsal alanda yaşayan aileler daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Öte yandan, ülkede kurumsal kreşler ve anaokulları yeterli sayıda olmasına rağmen bazı ebeveynler çocuğunu küçük yaşta doğrudan daha büyük alanlardan oluşan kurumsal bakım merkezlerine vermek istememekte ve ev ortamı sunan childminderları tercih etmektedir.

Ebeveynlerin childminder sistemini seçmelerinin sebebi, genellikle çocuğun aile ortamında büyümesini istemelerinden kaynaklıdır. Çocukların temizlik, yemek gibi ev işlerini öğrenmesi, kurumsal bakım veren yerlerde ve kalabalık eğitim gruplarında strese girmemesini isteyen aileler için childminding olumlu bir seçenektir. Bu alternatif bakım yöntemi, her gelirden aile tarafından tercih edilebilmektedir. Aşağı Avusturya’da childminder olabilmek için, 1 yıl boyunca 160 saat eğitim alınması gerekmektedir. Teorik eğitimle beraber bir childminderin yanında 24 saatlik uygulama (staj) süresinin tamamlanması gerekmektedir. Eğitimin sonunda bitirme tezi (ortalama 30 sayfa) yazıp teslim etme zorunluluğu bulunmaktadır. 1500 avro olan eğitim ücretinin büyük bir kısmı devlet tarafından ödenmektedir ve childminder eğitim ücreti için 200 avro ödemektedir.

Childminderlar için kapsamlı bir psikoloji, pedagoji, çocukla iletişim gibi dersler verilmektedir. Childminderlar, özel gereksinimli çocuklara bakım konusunda da eğitim görmektedir. Örneğin konuşma bozukluğu olan bir çocuğa childminderın nasıl yardımcı olabileceği konusunda eğitim verilmektedir. Bir childminder hangi eyaletten eğitim aldıysa sadece orada çalışabilmektedir. Çalışması için verilen lisans, sadece bulunduğu eyalette ve yaşadığı evde geçerlidir. Childminderın evinden taşınması halinde lisansını yenilemesi, yani yeni ev için tekrar kontrolden geçmesi ve onay alması gerekmektedir. Bunun yanında, childminder olmak isteyen bir kişinin evine eğitimden önce kontrole gelmektedir. Eğer evin fiziki şartları uygun bulunmazsa, kişi eğitime alınmaz. Bu yöntem sayesinde evi için lisans alamayacak bir kişinin eğitim nedeniyle harcayacağı zaman ve para kaybının önüne geçilmektedir.

Aşağı Avusturya’da lisans alırken BH kurumu tarafından childminderın evi kontrol edilmektedir. Eve onay veren makamdır. Evin nasıl düzenlenmesi gerektiği hakkında bir liste iletir ve bu listedeki kuralların eve uygulanıp uygulanmadığını kontrol eder. Ayrıca, Belediye ve Caritas Derneği tarafından denetimler yapılmaktadır. Her kurum senede 1 defa bir childmindere haber vererek denetime gitmektedir. Yani, bir childminder ortalama 6 ayda bir denetimden geçmektedir.

Childminder olabilmenin bir koşulu da sağlık raporu ve sicil kaydının temiz olmasıdır. Evde yaşayan 18 yaş üstü diğer bireylerin de sicil kaydı kontrol edilmektedir. Eyalete göre farklılıklar olsa da childminder tarafından baktığı çocuklar için günlük plan hazırlanmaktadır. Çocuk kapıdan girdiği andan itibaren ayakkabısını ve montunu nereye çıkardığına kadar ayrıntılı planlar önceden hazırlanmalıdır. Alishma dönemlerinde az çocuğa bakmakla başlamak childminder için avantajlı olmaktadır.

İlk çalışmaya başlandığında 2 çocuğa bakma hakkı bulunmaktadır. Yaklaşık 6 ay sonra childminder bağlı olduğu derneğe ve belediyeye bildirim yaparak çocuk sayısının artırılması talebinde bulunabilir. Avusturya’da bir childminder kendi çocukları hariç en fazla 7 çocuğa bakabilir. Ayrıca bir çocuğa ayda 20 saat bakım vermek durumundadır. Aksi halde childminder değil, çocuk bakıcısı (babysitter) statüsünde değerlendirilmektedir.

Childminder eğitimini tamamlayanların tanıtımları belediyeler tarafından o bölgeye duyurulmaktadır. Yerel gazetelerde kimlerin childminder olduğu ve iletişim bilgileri

yazılmaktadır. Ayrıca Caritas gibi bağlı olunan sivil toplum kuruluşları da ailelere hangi bölgede hangi childminderların olduğu bilgisini paylaşmaktadır.

Childminder olabilmek için evin fiziki koşulları BH'nın kurallarına göre ayarlanmış olmalıdır. Kabloların hiçbirisi görünmemelidir. Elektrikli aletler çocukların ulaşabileceği yerlerde olmamalıdır. En önemlisi de deterjan gibi kimyasal temizlik ürünlerinin ve tehlikeli malzemelerin bulunduğu çekmece, dolap veya odalar kilitli tutulmalıdır. Evin içinde merdiven bulunması halinde merdivenin başında korumalık yapılmalıdır. Bahçeli evlerde ise çit yüksekliği en az 1,5 metre olmalıdır. Evde çocuklara uygun oyuncaklar, büyük/küçük oyun malzemeleri bulunmalı ve bir uyku odası mutlaka hazırlanmış olmalıdır. Ayrıca, pencerelerin kilitlenmesi zorunludur. Diğer önemli husus, kitaplığın, gardırobun ve yıkılabilecek büyük eşyaların duvara monte edilmiş olmasıdır.

Childminderin eğitimi uygunsa, okul çağındaki çocukların ödevlerine de yardımcı olabilmektedir. Ücretini Caritas'ın belirlediği ücretin üstüne çıkarabilmektedir. Caritas Derneği'nin childminderlara önerdiği ücret 5 Euro'dur. Ancak, childminder isterse hem eğitim seviyesi hem de verdiği hizmetin kalitesi veya çeşitliliği sebebiyle saatlik ücretini 5 Euro'dan 8 Euro'ya çıkarabilir.

SONUC

Kurumumuz heyeti tarafından aktif olarak katılım sağlanan ziyaretler sonucunda Avusturya'daki childminder çocuk bakım sistemi ile ilgili ön plana çıkan hususlar aşağıda yer almaktadır:

Avusturya'da çocuk bakımının kalitesini sağlamak ve güvenlik ile sağlık sorunlarını en aza indirmek amacıyla çocuk bakımı (childminder dahil) ile ilgili temel kalite standartları Başbakanlık Aile ve Gençlik Departmanı düzenlemektedir. Ancak temel kurallar dışında düzenlemeler eyaletler tarafından yapılmakta ve belediyeler tarafından uygulanmaktadır. Bu nedenle childminder sisteminde eğitim şartı, çocuk sayısı vb. konularda eyaletler arası farklılıklar bulunmaktadır.

Çocuk bakım tesisleri, childminder ve okul öncesi eğitim kurumları da dahil olmak üzere çocuk bakım kurumlarının denetimi Belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Childminder, bağımsız çalışabildiği gibi devlet tarafından yetkilendirilmiş bir dernek aracılığı ile de faaliyet gösterebilir. Childminderların bağlı olduğu dernekler, childminder ve ebeveynler

arasında aracılık ederek üyelerine (childminder ve ebeveynlere) hizmet vermektedir. Dernekler, yasa gereği childminderin eğitim ve gelişimini desteklemek, childminderı yılda bir kez ziyaret etmek, ebeveynlerin uygun bir childminder bulmalarına yardımcı olmak ve derneğe kayıtlı childminderlara eğitim vererek bakım hizmeti kalitesini artırma yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.

Sigortalılık statüsü olarak childminder bir dernek aracılığı ile kendi nam ve hesabına bağımsız çalışabileceği gibi derneğe bağlı olarak bordrolu çalışan olarak da çalışabilmektedir. Saatlik ücret, bağlı olduğu derneğin yönlendirmesiyle childminder tarafından belirlenmektedir.

Childminder sisteminin hem avantajlı hem de dezavantajlı yönleri bulunmaktadır. Dezavantajları; childminder mesleğinin az kazançlı bir meslek olarak kabul edilmesi, childminderin sağladıkları bakım hizmeti ile ilgili günlük karşılaştıkları zorlukları tartışmak için doğrudan meslektaşlarıyla etkileşimde bulunacakları bir ortamlarının bulunmaması, çocuk bakımı kalitesini denetleyecek ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını kontrol edecek bir yöneticilerinin bulunmaması, çocuk bakım kalite standartlarının değişme durumunda bu standartlara hızlı bir şekilde uyum sağlamanın zor olması nedeniyle çocuk bakımında yüksek kalitenin her zaman garanti edilememesi olarak sayılabilir. Aynı zamanda sunulan çocuk bakımının kalitesinde bir standart bulunmamaktadır; childminderin eğitimi, deneyimi ve bilgi seviyesine bağlı olarak çocuk bakımının kalitesi değişkenlik göstermektedir.

Bazı ebeveynlerin daha büyük alanlardan oluşan çocuk bakım merkezleri yerine ev ortamı ve aile sıcaklığı sunan childminder tercih etmeleri bu sistemin bir avantajı olarak kabul edilmektedir. Ebeveynler; esnek çalışma saatlerinin olması, tatil günlerinde hizmet verilebiliyor olması, ev ortamının sağladığı rahatlık nedeniyle, sadece bakım verilen saatler için ödeme yapabilme imkânının bulunması, çocuk bakım merkezlerinin bakım maliyetinin daha fazla olması, bakım merkezlerine kıyasla daha küçük gruplarda bakım hizmeti verilmesi, childminderin genellikle yaşanan bölgeden seçilmesi nedeniyle çocuğun tanıdık bir childminder tarafından bakılmasının verdiği güven duygusu, çocukların ihtiyaçlarına ve gelişimine birebir odaklanma imkanı bulunması gibi nedenlerle evde bakım hizmetini tercih etmektedir. Bunun yanında, evden daha büyük ve kalabalık ortamlar sunan kurumsal bakım merkezleri öncesinde ev ortamında sunulan childminder bakım hizmeti, ebeveynler tarafından kendi evinden başka yere alışık olmayan küçük çocuklar için dış dünyaya alışmasını kolaylaştıran bir etken olduğu için tercih edilebilmektedir.

Öte yandan, Avusturya’da son zamanlarda; childminder mesleğine sahip olmak ve ilgili hizmetleri sunmak için daha yüksek gerekliliklerin talep edilmesi (eğitim saatlerinin artırılması) nedeniyle, ayrıca anaokulu ve kreş sayısının artması ve ebeveynlerin esnek çalışabilmelerine yönelik yapılan iyileştirici yeni düzenlemeler sebebiyle childminder sayısında azalma görülmektedir.

Avusturya gibi gelişmiş ülkelerde kaynaklar ve politikalar kurumsal bakım merkezlerinin artırılması yönünde kullanılmaktadır. Gelişmekte olan ülkemizde kadın istihdamının artırılması son yıllarda üst politika belgelerinde sıklıkla vurgulanmakta ve bu alanda teşvikler verilmektedir. Kayıtlı kadın istihdamını artırmayı amaçlayan ülkemizde kadınların iş gücüne katılımı kayda değer bir artış gösterdiğinde bu durumda çocuk bakım sorunu gündeme gelecektir. Ülkemiz nüfusuna göre kurumsal kreş ve anaokulu sayısının, artan kadın istihdamı ile paralel şekilde bir anda artırılması mümkün olamayacağından childminder mesleği bu alanda oluşacak açıklığı kapatmak için ön plana çıkarılabilir.

Bir tarafta kurumsal bakım altyapısı geliştirilirken diğer taraftan artan kadın istihdamı sonucunda oluşacak bakım ihtiyacı childminder mesleği gibi alternatifler ile desteklenmelidir. Ülkemizin childminder mesleğini destekleyerek gerekli hukuksal dayanakları oluşturması, çalışan anneler için çocuk bakımı açısından gerekli olan sosyal bir ihtiyacı karşılamasının yanı sıra üst politika belgelerinde sıklıkla yer alan kayıtlı kadın istihdamının artmasına da katkı sağlayacaktır.

Diğer taraftan childminder mesleği ülkemizde hayata geçirilirken gelişmiş ülkelerdeki tüm sistemler; sigortalılık statüsü, ruhsatlandırma, güvenlik tedbirleri, uygulanacak eğitim modeli, vergilendirme, prim ödeme, çalışma saatleri, pedagojik konsept, childminderin sonraki yıllarda alması gereken eğitim, childminder ve bakım yapılacak ev için aranacak asgari koşullar, sistemin kendi ayakları üstünde durabilmesini sağlayacak sürekli veya geçici nitelikte aileye veya childminder’a ya da childminder hizmetine aracılık edecek kurumlara verilebilecek prim ve vergi teşvikleri, denetim mekanizması, dijital takip açısından en ince detayları ile incelendikten sonra ülkemiz şartlarına uygun olarak hayata geçirilmelidir.

Ek: Avusturya Çalışma Ziyareti Programı

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Ek: Avusturya Çalışma Ziyareti Programı

No	Tarih	Saat	Faaliyet
1. Gün	6 Mayıs 2025 Salı	09.30 11.30	Başbakanlık (Federal Chancellery-Bundeskanzleramt) Aile ve Gençlik Departmanı <u>Almanca Kurum Adı:</u> <i>Familienservice des Bundeskanzleramtes</i>
		14.30 16.00	Avusturya Sosyal Sigorta Kurumu (Federal) <u>Almanca Kurum Adı:</u> <i>Österreichische Sozialversicherung (SV)</i>
2. Gün	7 Mayıs 2025 Çarşamba	10.00 12.00	Caritas – Yardım Kuruluşu (Childminder hizmeti de verilmekte.) <u>Almanca Kurum Adı:</u> <i>Caritas der Diözese St. Pölten</i>
3. Gün	8 Mayıs 2025 Perşembe	09.00 12.00	Viyana Belediyesi Çocuk ve Gençlik Hizmetleri <u>Almanca Kurum Adı:</u> <i>Stadt Wien - Wiener Kinder - und Jugendhilfe</i>
		14.30 16.00	Türkiye Viyana Büyükelçiliği Ziyareti <i>Botschaft der Republik Türkiye</i>
4. Gün	9 Mayıs 2025 Cuma	13.00 15.00	Bir childminder evi ziyaretiyle çocuk bakım ortamının görülmesi ve mesleki yönden childminder ile mülakat

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

anne sigortayla, ocuk eğitimli bakıcıyla güvende!

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

Ziyabey Caddesi No: 6, 06520

ankaya / Ankara

www.sgk.gov.tr

Bu yayın Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.